

sionen. Et mere aabent Tryk og en Mængde Billeder og Tegninger giver Heftet et populærere Tilsnit.

S. R.

ANNA LINDHAGEN: Koloniträdgårdar och planterade gårdar. P. A. Norstedt & Söner, Stockholm. 56 Sider.

Forfatterinden er en varm Forkæmper for Kolonihavebevægelsen og har i det foreliggende lille Arbejde, der er udkommet som Nr. 2 i „Centralförbundets“ Serie om Boligspørgsmaalet, giver dels lidt Historie og (noget for beskedent) Statistik, dels forskellige praktiske Raad til Havernes Anlæg og Udnyttelse. Kolonihaverne har i den Grad ens Hjerte, at man med Fornøjelse læser Forfatterindens Betragtninger. Hun kalder — vistnok med Rette — Danmark for „Koloniträdgårdarnes förlovade land“ og mener, at vi alene i og omkring Kjøbenhavn har ca. 30 000 Kolonihaver. Desværre er vor hjemlige økonomiske Literatur meget fattig paa Oplysninger om Kolonihaverne.

Med de mange kønne Billeder faar det lille Skrift ganske Karakter af en Solstraalefortælling.

S. R.

Dr. HEINRICH HERKNER: Die Arbeiterfrage. I—II. — 6. erweiterte und umgearbeitete Auflage. Berlin 1916.

Den 10. Maj 1914 foranstaltede „Gesellschaft für Soziale Reform“ i Berlin en „Oeffentliche Kundgebung für Fortführung der Sozialreform“ som Indsigelse imod de Røster, der krævede en Pavse i den socialpolitiske Lovgivning, imod den Mathed i den offentlige Mening, man mente at kunne spore med Hensyn til sociale Reformere.

Et godt Udtryk for hele den Tankegang, som kom til Orde ved denne „Kundgebung“, foreligger nu i den nye Udgave af Professor Herknens „Arbeiterfrage“.

sionen. Et mere aabent Tryk og en Mængde Billeder og Tegninger giver Heftet et populærere Tilsnit.

S. R.

ANNA LINDHAGEN: Koloniträdgårdar och planterade gårdar. P. A. Norstedt & Söner, Stockholm. 56 Sider.

Forfatterinden er en varm Forkæmper for Kolonihavebevægelsen og har i det foreliggende lille Arbejde, der er udkommet som Nr. 2 i „Centralförbundets“ Serie om Boligspørgsmaalet, giver dels lidt Historie og (noget for beskedent) Statistik, dels forskellige praktiske Raad til Havernes Anlæg og Udnyttelse. Kolonihaverne har i den Grad ens Hjerte, at man med Fornøjelse læser Forfatterindens Betragtninger. Hun kalder — vistnok med Rette — Danmark for „Koloniträdgårdarnes förlovade land“ og mener, at vi alene i og omkring Kjøbenhavn har ca. 30 000 Kolonihaver. Desværre er vor hjemlige økonomiske Literatur meget fattig paa Oplysninger om Kolonihaverne.

Med de mange kønne Billeder faar det lille Skrift ganske Karakter af en Solstraalefortælling.

S. R.

Dr. HEINRICH HERKNER: Die Arbeiterfrage. I—II. — 6. erweiterte und umgearbeitete Auflage. Berlin 1916.

Den 10. Maj 1914 foranstaltede „Gesellschaft für Soziale Reform“ i Berlin en „Oeffentliche Kundgebung für Fortführung der Sozialreform“ som Indsigelse imod de Røster, der krævede en Pavse i den socialpolitiske Lovgivning, imod den Mathed i den offentlige Mening, man mente at kunne spore med Hensyn til sociale Reformer.

Et godt Udtryk for hele den Tankegang, som kom til Orde ved denne „Kundgebung“, foreligger nu i den nye Udgave af Professor Herknens „Arbeiterfrage“.

Denne Bog er tidligere omtalt i „Nationaløkonomisk Tidsskrift“, nemlig da 1. Udgave (298 S.) udkom i 1894, og da 2. Udgave (608 S.) udsendtes i 1897. Den er imidlertid blevet saa stærkt udvidet og forandret — 6. Udgave omfatter 2 Bind paa 502 og 515 Sider —, at der er Grund til paany at henlede Opmærksomheden paa den. I 1. Bind „Arbeiterfrage und Sozialreform“ giver Forf. sine egne Anskuelser; i 2. Bind „Soziale Theorien und Parteien“ redegør han for de sidste 100 Aars sociale Hovedstrømninger; deri findes bl. a. en udførlig Fremstilling af det tyske Socialdemokratis Historie lige indtil Verdenskrigens Udbrud.

Forf. siger udtrykkelig i Forordet, at en af Grundene til, at han har gjort nye Tilføjelser af væsentligt Omfang til denne 6. Udgave, er den nævnte socialpolitiske Slappelse i Tiden før Krigens Udbrud. „De Grunde, der nu som før afgjort kræver socialpolitisk Virksomhed, maatte derfor gøres til Genstand for en mere udførlig Fremstilling og adskillige vidt udbredte Forestillinger om Betydningen af de „sociale Byrder“ bekæmpes.“

Vi kender jo ogsaa her hjemme den Stemning, som finder, at vi har mere end nok af sociale Love. Jacob Knudsen har gjort sig til Talsmand for den¹⁾; og mon der ikke er mange, der betragter Sagen paa lignende Maade som han? Der er derfor god Grund for os til at agte paa Herkners Bidrag til Belysning af Æmnet: den sociale Lovgivnings Betimelighed.

Hans Opfattelse hviler paa en Betragtning af de daarligere Arbejderforhold, som „skjulte Produktionsomkostninger“ for Samfundsproduktionen, særlig Industrien. Ud fra dette

¹⁾ Se hans Artikel „Frihed og Lighed“ i „Gads danske Magasin“ 1911—12, S. 197—206. Han siger deri bl. a., at en af Grundene til Fædrelandskærlighedens Svækkelse vistnok er, at den ikke kan komme til at give sig praktisk Udslag i Samfundshjælpsomhed, „fordi al Pladsen er optaget af den forbandede tvungne Hjælp, der overbebyrder Folket, rider det som en Mare.“

Synspunkt vender han sig med Styrke mod dem, der betragter Socialpolitiken som Velgørenhed med andres Penge, hvorved de virkelige Forhold stilles paa Hovedet. „En stor Del af den sociale Reform vil kun forebygge, at Erhvervsvirksomheder opnaar store Driftsoverskud paa Bekostning af andres Portemonaier.“ — Driftsherren maa lade sig lede af sin privatøkonomiske Kalkule. Men det er Socialpolitikernes Sag „at søge at virkeliggøre folkeøkonomisk rigtige Synspunkter i et privatkapitalistisk Milieu.“

Modsætningen fremtræder bl. a. i Spørgsmaalet om Arbejdsdagens Længde. At Arbejdstidens Indskrænkning ikke blot er ønskelig af Hensyn til Folkets samlede Arbejdskraft, som derved øges, men ogsaa som den nødvendige Forudsætning for, at Arbejderklassen kan hæves i aandelig og moralsk Henseende — det fremhæves i forskellig Sammenhæng. Ligesom ogsaa, at den er en politisk Nødvendighed i et Land, hvor Arbejderne deltager i Statsstyrelsen.

En betydelig Plads i Bogen indtager Spørgsmaalet om Fagforeningerne. Man faar et levende Indtryk af, hvilken Rolle dette Spørgsmaal har spillet i Tysklands nyere sociale Historie. Herkners Fremstilling — der bl. a. ogsaa gør Rede for Tarifoverenskomsternes Udvikling — danner et godt Supplement til det Jubilæumsskrift, der fornylig udsendes af de „frie“ Fagforeningers „Generalkommission“.

I de sidste Aar før Krigen var det ved Siden af Fagforeningerne navnlig Arbejderforsikringen, der tildrog sig Opmærksomheden. Der klagedes dels over, at Forsikringen avlede Simulation og Rentehysteri, dels over den Maade, hvorpaa de „sociale Byrder“ efterhaanden tyngede Industrien. — Det Antal Tilfælde, hvor der optræder „unerwünschte Folgen“, mener Herkner er meget ringe i Forhold til Antallet af forsikrede (c. 20 Millioner). Og m. H. t. Beregningen af de „sociale Byrder“ anker han bl. a. over, at de med Forkærlighed opgøres procentvis i Forhold til Dividenderne, uden at der med det samme gives Oplysning

om, hvor store disse har været trods de sociale Udgifter; ved denne Fremgangsmaade bidrager man til at udbrede den fejlagtige Forestilling, at disse Udgifter bestrides af Dividenderne og derved formindsker dem. „Faktisk henhører Byrderne til Driftsomkostningerne og indgaar som saadanne i Kalkulationen af Varepriserne. De øver derfor overhovedet ingen umiddelbar Indflydelse paa Dividendernes Højde“. Efter Herknens Beregning forhøjes de samlede Produktionsomkostninger ved Socialforsikringen med fra 1 % til 4,5 %.

Ud fra sin Betragtning af de „skjulte Produktionsomkostninger“ kommer Herkner til Kravene om Arbejderbeskyttelse, Arbejderforsikring, Anerkendelse af Fagforeningerne, om Gennemførelse af sociale Hensyn i Statens egne Virksomheder og ved Bortgivelsen af Leverancer, om Staten som Mægler i Arbejdsstridigheder samt til en Række andre, som dog ikke nærmere uddybes. Hans Bog er overhovedet mere en Redegørelse for Arbejderspørgsmaalet, som det hidtil har formet sig, og kun i ringere Grad en Vejledning med Hensyn til de Former, det kan forudses at antage i de kommende Aartier. Han er mere Apologet for en Udvikling, der allerede har fundet Sted, end Banebryder for noget nyt. En Forfatter, hvis Blik var rettet mere mod Fremtiden, vilde give Jordspørgsmaalet, Boligspørgsmaalet, Børnespørgsmaalet den Plads, som Herkner giver Fagforeningerne, Arbejderbeskyttelses-Lovgivningen og Socialforsikringen. Men hans Bog giver et lærerigt Indblik i den Kamp, som i det sidste Hundrede Aar har været ført mellem socialt Fremskridt og social Ufordragelighed.

Andreas Boje.

W. OXHOLM. Haandbog i Dansk Kommunalvæsen. I. Landkommunernes Styrelse. G. B. N. F. 1916. 549 Sider.

Siden P. F. Schou i 1881 udgav sin fortræffelige Bog om Landkommunernes Forfatning og Styrelse, er der løbet